

VÉGH ZSOLDOS PÉTER

Hol az otthonunk?

The Penguin Book of Migration Literature

Időtlen és egyben időszerű az ismert kiadó könyvének témája: a népvándorlás. A migráció globális jelentőségre tett szert, s a kötet szerkesztője, Dohra Ahmad, arra vállalkozott, hogy összeállítsa a világ első menekültirodalom-antológiáját. A kötetbe foglalt versek, elbeszélések és egyéb írások egy századot felölelve vallanak erről a geopolitikai jelenségről – a kivándorló, a bevándorló, a menekült, a hontalan, a munkavállaló vagy a menedékkérő (gyakran egy és ugyanaz a személy) szemszögéből.

A válogatást a New York-i St. John's University professzora négy részre osztotta fel: **INDULÁS:** „*senki sem hagyja el otthonát, hacsak az otthon nem a cápa pofája*” – Warsan Shire, Szomália–Egyesült Királyság; **ÉRKEZÉS:** „*Véssétek jól az eszetekbe – keresztények, niggerek, feketék mint Káin, valamennyit ki lehet finomítani és fel lehet ültetni az angyalvonatra*” – Phillis Wheatley, Nyugat-Afrika–Észak-Amerika; **GENERÁCIÓK:** „*Minél jobban próbáltam asszimilálódni, annál inkább az volt az érzésem, hogy távolodom saját kultúrámától, elárulom a szüleimet, gyökereimet, hogy olyan játékba bonyolódtam, amelynek szabályait valaki más állította fel*” – Marjane Satrapi, Irán–Ausztria; az utolsó fejezet, a **VISSZATÉRÉS** pedig arra hoz példát, hogy bár a migráns helyzete külföldön állandósul, a szülőföld érzelmi szinten mindig ott lebeg a szeme előtt, Egyiptom–Amerika–Egyiptom.

Mózes, Jézus, a szefárdok az Ibériai-félszigeten, 1956-ban Magyarországon, 1968-ban Csehszlovákiában – az emberek mindig valahonnan jöttek és valahova tartottak. A történelem a migráció története is. A menekülés pedig egyetlen esetben sem szabad döntés eredménye volt, hanem egy túlélési stratégia szerves része. A Dohra Ahmad által napjainkban „nélkülözhetetlenként” jellemzett történetek – elbeszélések, versek, regényrészletek, memoárok – szürke minden napokról, szegénységről, fásultságról, csalódottságról, közönyről, apró örömekről és részben beteljesült álmokról vallanak meggyőző hitelességgel. A kötetben számos fajsúlyos szerző, jeles író műveire bukkanhat az érdeklődő olvasó, mint például Salman Rushdie-re, Hanif Kureishire, Eva Hoffmanra, Mohsin Hamidra, Zadie Smith-re vagy Marjane Satrapira. Miközben a szerkesztő olyan provokatív kérdésekkel teszi próbára az empátiánkat, melyek a menekültekkel kapcsolatban manapság valóban elgondolkodtatóak: „Hogy értelmezzük otthonunkat? Az otthon az a hely, ahol üdvözlünk és szívesen fogadunk másokat, vagy inkább az a terület, ahonnan kizárjuk a többieket?”

A kötet címlapja esztétikailag pazar megoldás. Hangyányi emberkének családostul vagy egyedül, batyukat, bőröndöket, kofferokat cipelve keringenek a térben, mígnem összeáll belőlük egy-egy betű, illetve egy fogalom: HOME.

Az ismert szerzők mellett még vagy kéttucatnyi kiváló, különböző nemzetiségű író műve található a migráns *Penguin Book*ban. Magyar egy sem. Ám mégis idézhető itt, amit csaknem száz éve jegyzett fel egy székely bevándorló Amerikában: „Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne.”

Végül pedig, szemléltetésként is, lássunk egy részletet az 1980-ban született, indiai Deepak Unnikrishnan *Átmeneti emberek* című verséből, aki gyermekkorában költözött az emirátusi Abu-Dzabiba vendégmunkás szüleivel, melyben távirati stílusban tudósít az ideiglenes munkavállalók bizonytalan státusáról a kőolajban gazdag Öböl menti országokban. Íme:

*Expat. Munkavállaló.
Vendég. Munkás.
Vendégmunkás. Dolgozó.
Idegen. Munkás.
Nem rezidens. Alkalmi munkás.
Nem állampolgárok. Építőmunkások.
Munkások. Vízum.
Emberek. Vízumok.
Munkások. Dolgozó.
Millió. Egyre több.
Hajléktalan. Látogató.
Rezidens. Tösgyökeres.
Utaztatott. Megérkezett.
Akklimatizálódó. Hazavágyódó.
Csalódott. Forog vele a világ.
Dolgozó. Munkások.
Szabó. Forrasztómunkás.
Gépjárművezető. Szobalány.
Olajfúró. Nővér.
Titkárnő. Történész.
Üzletvezető. Teherautó-sofőr.
Biztonsági őr. Kertész.
Asszisztens. Pilóta.
Csempész. Prosti.
Kifutófiú. Kitartott nő.
Ideiglenes Emberek.
Törvénytelen. Emberek.
Átmeneti. Emberek.
Kitelepített. Eltávozott.
Még többen. Érkeznek.*

(Penguin Books, New York, 2019)